

KONFERENCE „EVROPSKÝ HABITAT“ PŘÍPRAVA NA SUMMIT OSN „HABITAT III“

Daniela Grabmüllerová

V pražském Kongresovém centru se ve dnech 16.–18. března 2016 konala velká mezinárodní konference, kterou připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj a které se zúčastnilo několik tisíc delegátů z celého světa. Jednalo se o regionální konferenci OSN „Evropský Habitat“, která byla zařazena do oficiálního přípravného procesu třetí celosvětové konference OSN o bydlení a udržitelném rozvoji měst „Habitat III“. Tento – v pořadí třetí – summit OSN na téma bydlení a rozvoje měst se bude konat v říjnu tohoto roku v ekvádorském hlavním městě Quito. Cyklus summitů OSN o bydlení a rozvoji měst je dvacetiletý; první konference „Habitat“ se konala v červnu 1976 v kanadském Vancouveru, druhá konference „Habitat II“ se konala v červnu 1996 v tureckém Istanbulu. Příprava summitu „Habitat III“ probíhá již od roku 2014; pražský „Evropský Habitat“ byl v tomto přípravném procesu největší a nejvýznamnější akcí mezi celkem 11 konferencemi pořádanými dalšími státy světa všech kontinentů před vrcholným setkáním na podzim v Quito.

Konference OSN „Evropský Habitat“ byla připravena pro region Evropské hospodářské komise OSN, který vznikl v roce 1947 a sdružuje celkem 56 států Evropy, Balkánu, severní Ameriky a části Asie – jedná se o státy celé Evropy (včetně všech 28 zemí EU), státy Společenství nezávislých států, USA, Kanadu a Izrael; geograficky se jedná o celou severní polokouli. Z vysokého zájmu o pražskou konferenci bylo zřejmé, že téma bydlení a udržitelného rozvoje měst je opravdu aktuálním a významným tématem, které je v centru pozornosti států daného regionu. Dalším důvodem vysoké návštěvnosti a tím i významu pražské akce byla nepochybně skutečnost, že „Evropský Habitat“ nebyl jednorázovým regionálním setkáním nad problematikou bydlení a rozvoje měst. Naopak – pražská konference byla logickým krokem v řadě aktivit a projektů v této oblasti, které těchto 56 států dlouhodobě realizuje. Bydlením a rozvojem měst se v rámci tohoto regionu zabývá „Výbor pro bydlení a management pozemků“, v němž patří Česká republika k nejaktivnějším zemím.

Po tři březnové dny diskutovalo v Praze o budoucnosti rozvoje měst a obcí 4 tisíce odborníků i politiků z celého světa. Konferenci „Evropský Habitat“ zahájila ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová – nejen jako představitelka resortu, který má bydlení a rozvoj měst ve své kompetenci, ale také jako vedoucí týmu, který tuto významnou akci OSN organizačně připravil. Ministryně Šlechtová vyzvala účastníky, aby strávili tři dny konference nejen diskusí na nejrůznější témata, ale i přípravou a vyjednáváním závěrečného dokumentu – „Pražské deklarace“ se zásadními body pro další činnost a rozvoj území měst daného regionu. Jménem OSN přivítal v Praze účastníky generální tajemník konference „Habitat III“ Joan Clos. Úvodní odborné vystoupení světoznámého dánského architekta Jana Gehla pak nepochybně patřilo k vrcholům konference; jeho koncept „měst pro lidi“ je dobře známý, díky jeho knihám vydaným i v češtině, i tuzemské odborné veřejnosti. K dalším významným jménům patřili ze zahraničních řečníků např. Markku Markula, prezident Výboru regionů; Frédéric Vallier, generální tajemník Evropské rady měst a regionů; Christian Bach, výkonný tajemník Evropské hospodářské komise OSN; Annemarie Penn-Te Strake, starostka Maastrichtu; nebo Rut Kolínská, zakladatelka mateřských center

a jedna z oceněných „žen Evropy“. K početné skupině řečníků patřili architekti a profesori z mnoha států a řady univerzit – např. Alexander Kuzmin, bývalý hlavní architekt Moskvy; David Ortega, spoluautor územního plánu Mexico City; Shuprotim Bhaumik, Martin Berry, Mark Johnson a Dhuru Thadabi z USA; Dietmar Eberle ze Švýcarska; Liljana Blagojevic ze Srbska; Brian Evans z Velké Británie; Sasha Tsenkova z Kanady; Rudy Uytenhaak z Nizozemska; nebo Karsten Zimmermann z Německa.

Celkem 5 moderovaných panelových diskusí bylo zaměřeno na předem vybraná témata: řízení měst, ekonomika měst a zaměstnanost, bydlení a veřejné služby, sociální soudržnost a životní prostředí. Složení panelistů bylo kombinací zástupců členských států, partnerů a expertů. Kulatý stůl složený z nejvýznamnějších hostů pak byl zaměřen na diskusi na téma vize budoucích měst. Celkem se v Kongresovém centru během tří dnů konalo kolem stovky akcí, desítky bilaterálních jednání; celkem proběhlo více než 300 hodin odborných diskusí. Jen v hlavním sále na plenárních jednáních vystoupilo více než 50 odborníků; desítky dalších expertů diskutovaly na doprovodných a paralelních akcích. Účastníci měli možnost vyvěsit své plakáty, výkresy, fotografie apod. Studenti ČVUT vystavili stovku svých návrhů domů zasazených do lokality pražského Smíchova a představujících různé formy bydlení v blokové struktuře města. Dále studenti představili své vizionářské představy budoucích měst. Architekti z „reSITE“ diskutovali s dalšími účastníky o modelu partnerství privátního a veřejného sektoru v 21. století a delegace Slovenska a Nizozemska představila novou platformu partnerství měst EU zaměřenou na bydlení. Konala se také Žurnalistická akademie pro novináře pořádaná OSN, Ministerstvo pro místní rozvoj prezentovalo 20 let soutěže „Vesnice roku“, představilo programy na podporu bydlení a spolu s Fakultou architektury ČVUT připravilo mezinárodní diskusi o budoucnosti sídlišť.

Hlavním a oficiálním výstupem konference „Evropský Habitat“ je „Pražská deklarace“, o jejímž obsahu se diskutovalo celé tři dny konání akce a která představuje vstup 56 států severní polokoule pro připravovaný dokument „Nová agenda pro města“ který bude vyjednaný a schválen všemi 193 členskými státy OSN v říjnu tohoto roku v Quito.

na závěr summitu „Habitat III“. Podobně jako konference „Evropský Habitat“, ani „Pražská deklarace“ není ad hoc dokumentem, reflektujícím pouze průběh samotné konference „Evropský Habitat“, ale je odrazem aktivit celého regionu v oblasti bydlení a rozvoje měst. Návrh „Pražské deklarace“ byl představen první den jednání konference „Evropský Habitat“ ministryní Šlechtovou; pak probíhalo intenzivní vyjednávání o konečném znění jejího obsahu tak, aby mohla být deklarace na závěr konference přijata. Návrh textu měl původně 2 700 slov; finální text byl během konference rozšířen na 3 150 slov. Základní principy, na kterých staví „Pražská deklarace“, jsou čtyři:

- inovativní a produktivní města;
- zelená, kompaktní, efektivně využívající zdroje a odolná města;
- inkluzivní a bezpečná města;
- dobrá správa měst.

Jako hlavní výzvy v oblasti bydlení a udržitelného rozvoje měst byly identifikovány:

- Městská chudoba – nedostatek dostupného bydlení a bezdomovectví, nedostatečný přístup k základním službám a nedostupnost bezpečné dopravy nepříznivě ovlivňují obyvatele a brzdí hospodářský růst.
- Demografické změny – především stárnutí a migrace, k nimž dochází během posledních desetiletí, vyžadují řešení, která zajistí odpovídající bydlení a dostupnou infrastrukturu.
- Klimatické změny a rizika katastrof – existuje silný vztah mezi klimatickými změnami a územním plánováním.
- Růst měst a jejich nekontrolované rozrůstání – není-li růst měst regulován, může dojít k jejich nekontrolovanému rozrůstání.
- Koordinace v rozvoji měst – je nutné posílit spolupráci v oblasti městského plánování a řízení mezi různými úrovněmi správy, komunitami, místními nevládními organizacemi a soukromým sektorem.
- Regenerace měst – vyvážený přístup k regeneraci měst by měl zohlednit sociální soudržnost a životní prostředí ve městech; v této souvislosti je nezbytným předpokladem místní plánování na lokální úrovni vytvářející živá společenství a životaschopná města.

- Relevantní využití technologií – urbanisté musí přijmout odpovídající technologické inovace, které umožňují efektivnější využívání dostupných dat.

„Pražská deklarace“ klade důraz zejména na integrovaný přístup k udržitelnému rozvoji měst, který zahrnuje účinná opatření k řešení hospodářských, ekologických, klimatických, demografických, sociálních a kulturních problémů, s nimiž se městské oblasti potýkají. Důležitá je orientace měst „na lidi“ a zlepšení podmínek pro pohodu, vývoj a realizaci lidských práv všech obyvatel měst. Klíčové směry „Pražské deklarace“ nazvané „z Prahy do Quita“ jsou: podpora měst posílením jejich potenciálu pro inovace, zahrnující sociální inovace a tvorbu pracovních míst, podpora optimálního využívání zdrojů, rovný přístup k dostupnému bydlení a službám, odstranění chudoby a vyloučení, poskytování dostupného, bezpečného, inkluzivního a kvalitního veřejného prostoru a bezpečné dopravy, řádné finanční řízení v municipalitách, zajištění udržitelných zdrojů financování a posílení dialogu mezi jednotlivými stupni správy a relevantními aktéry.

Ministryně Šlechtová na závěr konference „Evropský Habitat“ citovala aténskeho filozofa Thukýdida, který již před více než 2 tisíci lety zdůrazňoval, že „jsou to lidé, co tvoří město; nikoliv zdi“. Zvolené téma pražské konference „Bydlení v životaschopných městech“ se ukázalo jako zajímavé a aktuální, což bylo potvrzeno vysokou účastí návštěvníků z celého světa. Konference se konala právě ve chvíli, kdy hlavní město Praha živě diskutuje vizi svého dalšího rozvoje a určení priorit. Je pozitivní, že Česká republika sehrála na mezinárodní scéně multilaterální spolupráce mimořádně viditelnou, pozitivní a aktivní roli, která nepochybně přispěla k diplomatické prestiži. Česká republika se úspěšným uspořádáním v rámci OSN zviditelnila a prezentovala Prahu ve vazbě na architekturu a urbanismus – tedy oblasti, v nichž má naše země dlouhodobě co nabídnout.

*Ing. arch. Daniela Grabmüllerová, MBA, Ph.D.
ředitelka Odboru evropských záležitostí
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

The European Habitat conference: Preparations for the Habitat III UN summit, by Daniela Grabmüllerová

European Habitat, a big international conference organized by the Czech Ministry of Regional Development in the Prague Congress Centre on 16–18 March 2016, was attended by several thousands of delegates from all over the world. As a regional UN conference it was part of the official preparatory process for Habitat III, the third UN conference on housing and sustainable urban development. This UN summit will be held in October 2016 in Quito, the capital of Ecuador. The series of UN summits on housing and urban development is vicennial; the first Habitat conference took place in 1976 in Vancouver, Canada, and the second, Habitat II, was held in Istanbul, Turkey, in 1996. The Habitat III summit has been prepared since 2014. European Habitat was the biggest and thus most important event of the preparatory process consisting of eleven conferences held in various countries of all continents before the summit in Quito.